

”Hiljainen hetki Taiteilijan kuolemalle”

Pyydämme ottamaan osaa HILJAISEEN 1 min suruhetkeen ti 6.5.2014 klo 13.

Pyydämme hiljentymään minuutiksi: peittämään kotona ja töissä jätösäkeillä kaikki taideteokset. Taiteen ammatiksi palauttamisen ja humanismin puolesta!

Toimeentulon saaminen kuvataiteesta on tehty mahdottomaksi poliittisin ja verotuksellisin järjestelyin! Onko Suomi sivistysmaa ilman ammattikuvataidetta?

Poliittiset päätökset ovat olleet vääriä ja taiteilijoiden ammatillinen asema surkea.

Taiteilijan kannalta tärkeimmät poliittiset päätökset, jotka pitäisi saada läpi Suomessa, ovat Ruotsissa vuonna 2009 toteutuneen MU-mallin <http://www.kro.se/3223> mukainen näyttelykorvaus ja taiteilijapalkka.

Rakennemuutos sivistys- ja hyvinvointivaltiosta kohti kehitysmaata, jossa piilo - orjuus on mahdollista, on romuttanut koko kansakuntamme uurastuksen: humanismin ja sivistyksen eteen tehdyn suuren työn.

Nykypolitiikka on myynyt Suomen: valtion tukea saaneet yritykset on kaupattu ulkomaille.

Bruttokansantuotteelle on povattu nousua. Miten on mahdollista, että samaan aikaan kansalaisten talous heikkenee ja monet ammattikunnat katoavat? (kts. esimerkiksi Pekka Seppäsen artikkeli <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1288672263392.html>)

Ota siis osaa hiljaiseen mielenosoitukseen taiteen ja taiteilijan aseman puolesta!

Kuvataiteilijat, HTS hallituksen jäsenet Sanna Karlsson-Sutisna & Heli Kuparinen

TAITEILIJAN TILANNE

Humanistiset yhteiskunnan peruspilarit yksityistetään: ne eivät pärjää ilman sitä tukea, mitä esimerkiksi suuryrityksimaailma saa verotuksellisesti ja taloudellisesti. Reilusta kilpailusta ollaan jo kaukana. Miten olisi, jos kuolemanvaarallinen Olkiluoto - hanke joutuisi anelemaan rahoituksensa suoraan kansalaisilta? Entä miltä näyttää muinainen käytäntö, jossa peruskoulun opettaja olisi yksityisesti vastuussa, koulutetaanko meillä lapsia vai ei? Silloin hän joutuisi maksamaan itse opetustilat, välineet, mainostamaan, jotta saisi oppilaita, huolehtimaan, tulisiko heitä tarpeeksi?

Rakennemuutos viimeisen 25 vuoden aikana: hintojen nousu ja taiteilijoiden palkkatason aleneminen kymmenellä prosentilla, sekä apurahojen väheneminen taiteilijoiden lukumäärän kasvaessa, on tehnyt ammattimaisen taiteen harjoittamisesta mahdottomaksi.

Taiteilijat eivät ole 20 vuoteen ehtineet seurustella kollegoiden kanssa kosteissa illanvietoissa, kuten kliseemäiset mielikuvat antavat ymmärtää, vaan joutuvat puurtamaan yksin useassa työpaikassa pystyäkseen harjoittamaan ammattiaan.

Myös taiteilijan ammatinharjoittamisen sisäinen vaatimustaso on kasvanut. Ennen ammattilaiset tekivät lehdistövalokuvat ja tiedotteet, nyt nekin vaaditaan taiteilijalta itseltään. Hyviä taiteen myyjiä on vain muutama, joten omien töiden myynti lankeaa sekä ammattitaiteilijan harteille. Näin ollen taiteilija toimii samalla omana pr - sihteerinä ja managerinaan

Taiteilijat joutuvat kaiken muun lisäksi jopa maksamaan siitä, että teokset ovat esillä. Gallerian 2,5 viikon näyttelyaika voi maksaa vuokrana jopa 3000€, sen lisäksi galleria ottaa 30-50%

myyntipalkkiota...

Tehdäänpä katsaus kuvataiteilijan taloustilanteeseen:

Normaalin palkan saaminen on täysin mahdotonta, vaikka taiteilija olisi nimekäsikin: hyvin myyvä taiteilija myy parhaimmillaan teoksia noin 22 000 € edestä vuodessa, kun mukaan lasketaan gallerioiden välityspalkkiot.

Jotta taitelija yltäisi normaaliin palkkaan, myynnin pitäisi olla 165 000€/v = 13 750€/kk!

Eli:

+165 000€ teosmyynti/v
-82 500€ gallerian myyntiprovisio 50%
-8 250€ taiteilijan alv 10%
-18 000€ taiteilijan vuotuiset kulut (materiaalit, työhuone, puhelin, www-sivut ..)
-16 875 € eläke, loma ym. ”työnantajamaksut”
yht. 39 375€/vuosi = 3281,25 – tulovero

Tämä vaatisi taidemyyntiä 13 750€/kk

esimerkiksi 10 teosmyyntiä hintaan 1375€ kuukaudessa, tai yhden teoksen myyntiä hintaan 13 750€. Kukaan ei pysty myymän tuolla summalla taidetta joka kuukausi.

Apurahoja ei ole laskettu mukaan, koska vain kaksi prosenttia ammattitaiteilijoista saa valtion tai yksityisen säätiön myöntämää vuosiapurahaa. Niille harvoille etuoikeutetuille taiteilijoille, jotka nauttivat vuosiapurahaa, käteen jäävä osuus on noin 1300 € kuukaudessa. Se ei riitä taide- ja elinkustannuksiin etenkin pääkaupunkiseudulla.

Työtavasta ja tekniikasta riippuen taiteilija pystyy tekemään kokopäivätyönä kaiken muun pr- työn lisäksi korkeintaan kaksi myyvää teosta kuussa hintaan 2300€. Tämäkin olisi jo harvinainen huippusaavutus.

Tuotannollistaloudellisesti tämä ammatti on nykyisillä poliittisilla säädöksillä mahdoton.

Ammattitaiteilijan työnkuva

Taiteilijan on kartutettava meriittilistaansa pitämällä näyttelyitä ja olemalla esillä, jotta tällä olisi jatkossa mahdollisuuksia saada apurahaa – ja töitään näkyville. Nykysysteemi on kierre, joka pakottaa ihmiset ilmaistyyöhön. Esimerkiksi aiemmin taiteilija pääsi ilmaiseksi mukaan jurytettyihin ryhmänäyttelyihin, jos oli onnekas ja tuli valituksi. Nykyään jo hakeutuminenkin jurytykseen maksaa.

Kuvataiteilija luo uusia teoksia, kehittää sisältöjä, tekniikkaa, järjestää näyttelyitä ja tapahtumia, tiedottaa, anoo rahoitusta, näyttelytiloja ja -aikoja, yrittää saada teoksensa myytyä... tekee raporteja, budjetteja... kestää kaikki torjunnat ja sen, että hakemukset hylätään. Samalla hänen pitäisi olla tietokone-ekspertti ja teostensa ammattitasoinen valokuvaaja.

Suurin osa taiteilijoista maksaa omasta, esimerkiksi opetustyöllä hankitusta palkastaan töidensä esilläolon: ammattitaiteilijuus on Suomessa hyväntekeväisyystötä.

Koulutus on vaativaa ja usein pituudeltaan verrattavissa esimerkiksi lääkärin koulutukseen. Taiteen maisteriopinnot kestävät 5-7 vuotta ja sen jälkeen tohtorintutkintokin on mahdollinen. Missä

muussa ammatissa työntekijä joutuu hakemaan toimeentulonsa muusta työstä voidakseen harjoittaa varsinaista, korkeasti koulutettua ammattiaan?

Ammatin mahdollistaminen vaatisi eri vaihtoehtoja:

- Ruotsin malli (MU-sopimus), jossa taiteilijalle maksetaan palkkaa näyttelyn pitämisestä julkisin varoin ylläpidetyissä näyttelytiloissa.
- Kaikki apurahabyrokratian pyörittämiseen menevät rahat voisi osoittaa suoraan todellisen työn tekijöille eli taiteilijoille taiteilijapalkkana. Esimerkiksi Norjassa valtion maksama ammattitaiteilijan palkka on yli 4000 € kuukaudessa.

3000 taiteilijan taiteilijapalkkaa veisi valtion budjetista vain pienen summan, mutta sen elvyttävä vaikutus olisi moninkertainen.
- Näillä keinoilla säästettäisiin myös työttömyyskorvauksissa ja sosiaalikulussa, kun taiteilijoiden ei enää tarvitsisi ilmoittautua työttömiksi pysyäkseen hengissä.
- Taiteen ostajille verovähennysoikeus, kotitalouksille myös
- Alv:n alaraja on saatava ylemmäksi, esimerkiksi 60 000 €, ja tämä raja koskisi myös pienyrittäjiä. Vastaavasti suuryrityksille voisi palauttaa 50 %:n verokannan, joka on nykyisin laskettu 30%:iin.
- Berliinissä valtio tukee suoraan työhuoneita, esimerkiksi maksamalla puolet työhuoneen vuokrasta, ja taiteilija pitää työhuoneellaan vuorostaan avoimet ovet. Helsingissä poistettiin yli 15 vuotta sitten pieni apuraha joidenkin ryhmätyöhuoneiden tukemiseksi.
- Perustetaan kone- ja tekniikkapajoja, josta taiteilija saa ammattilaisten neuvoja koneiden käytöstä ja voi vuokrata tilan tarvitsemansa projektin ajaksi. Kaikilla ei ole mahdollisuutta ostaa kalliita koneita itselleen.
- Taiteen perusopetukseen tulisi saada rahoitus valtiolta. Silloin taiteilijat eivät enää joutuisi hakemaan apurahaa voidakseen pitää kursseja harrastajille ja saadakseen opetuksestaan palkkaa.
- Taide omaksi voimavaraksi – koulutus: taiteesta keskustelua ja taiteen ymmärtämiseen tähtääviä opetuskokonaisuuksia kouluihin ja aikuisten ammatillisiin oppilaitoksiin, esimerkiksi kaupallisen alan oppilaitoksiin. Koulutus opettaisi ihmisiä hahmottamaan, miksi jokin taideteos puhuttelee, kun sen sijaan toinen teos jättää välinpitämättömäksi. Opetus auttaisi laajentamaan omaa näkemystä taiteesta ja ymmärtämään eri ihmisten mielipiteitä.
- Osaavia taiteen myyjiä on vain muutamia. On koulutettavia työhönsä kunnianhimoisesti suhtautuvia taiteen myyjiä ja viejiä – nykyinen tuottajakoulu ei kehitä henkilöistä taitavia myyjiä ja tulonsaajia, vaan sihteereitä, joille taiteilijan pitää maksaa palkkaa.
- Valtio voisi palkata huipputaso ammattilaisia viemään taidetta ulkomaille. Nykyään niitä on vain yksi: Esimerkiksi Helsinki School on valokuvataiteen menestyksekkäs viejä.
- Valtiolla on varaa maksaa vuorotteluvapaisiin eli ihmisten lomailuun 25 miljoonaa euroa.

Eikö valtio voisi maksaa samaa summaa ammattimaisen taiteen tekemiseen?

- Taideinstituutit ja muut julkiset tahot voisivat luoda uusia työtilaisuuksia taiteilijoille..

Huomioita taiteilijan työstä:

Taideinstituutit, kuten museot, elävät taiteilijoiden ilmaistystä, ja ne myös rajoittavat arvovaltansa avulla taiteilijoiden mahdollisuuksia työllistyä omassa ammatissaan. Samalla näiden instituutioiden virkamiehet nauttivat itse kunnan palkkaa.

Voi tapahtua esimerkiksi niin, että pitkään alalla vaikuttanut tunnettu ja pidetty taiteilija saa usean vuoden uurastuksen jälkeen neuvoteltua jonkun tahon kanssa, että nämä ostaisivat hänen taidettaan. Ennen kuin kauppa on varmistunut, saattaa taideinstituutti antaa ostajakandidaatille lausunnon, että kyseisen taiteilijan töitä on jo liikaa esillä. Tämä tekee tyhjäksi pitkäaikaistyöttömän taiteilijan yritykset työllistää itsensä. Myöskään kyseinen kulttuuri-instituutti ei ole taiteilijalta ostanut mitään.

Taideinstituutit ostavat teoksia omilta suosikkitaiteilijoiltaan ja tuovat sitten heitä esiin ja edistävät heidän uraansa.

TAIDE ja taideopetus ovat tärkeitä tasapainoisen elämän kehittämiseksi: tutkimus osoittaa, että kulttuuria kuluttavat ihmiset elävät pidempään kuin urheilua harrastavat!!

– Vuonna 2012 Suomen 55 taidemuseossa pidettiin 447 näyttelyä, ja niissä vieraili yli 1,5 miljoonaa kävijää. Kuvasto maksoi samana vuonna tekijänoikeuskorvauksia kaikille taiteilijoille yhteensä vain 107 306 euroa.

Kuitenkin:

- 33 % kuvataiteilijoista elää köyhyysrajan alapuolella.
- Suomen Taiteilijaseuran jäsenistöstä vain 2 % saa vuosiapurahaa.
- Muita apurahoja haetaan jatkuvasti, mutta saadaan hyvin harvoin ja silloinkin vain pieniä summia esimerkiksi 1500 €/ vuosi.
- Taiteilijoiden palkat ovat laskeneet viimeisen 10 vuoden aikana 10 prosentilla. Millä muulla alalla voisi tapahtua näin?
- Vain harva taiteilija myy yli 10 000 eurolla vuodessa, vaikka olisi menestynytkin.
- 40 % kuvataiteilijoista asuu Helsingissä, jossa on työhuonevuokrat ja varastot ovat kalliita.
- Aktiivisen ammattilaisen kulut ovat noin 10 000 € vuodessa (työhuone, varasto, kuljetukset, tietokone (jolla voi mm. tehdä ammattimaisia valokuvia töistä ja jota voi käyttää pr-toimintaan jne.).

Tästä saadaan seuraava laskelma:

Taiteilijat käyttävät työhönsä ostopalveluina noin 3000000 € vuodessa, lisäävät turismia ja työllistävät kulttuurialan työntekijöitä. Suurin osa heistä tekee tämän ilmaiseksi saamatta valtion

tukea toimintaansa. Verratkaapa mitkä ovat suuryritysten saamat avustukset?

- Jos osallistuu yhdellä maalauksella ulkomaille jurytettyyn ryhmänäyttelyyn, saattaa joutua maksamaan satojen eurojen osallistumismaksun. Pitäisikö tämä lisätä taulun hintaan?
- Galleriat ottavat taiteilijalta näyttelytilasta vuokraa 1500–3000 €/2,5 viikkoa sekä myyntiprovisiona 30 - 50 % teosten hinnoista. Lisäksi tulevat kaikki muut kulut.
- Verottaja ei usein ymmärrä, että taiteilija joutuu maksajaksi eikä saa tuloja. On tapauksia, joissa verottaja avaa taiteilijan edellisen vuoden verotuksen uudelleen. Joskus tämän seurauksena joutuu maksamaan lisäveroa. Summa saattaa olla varsin pieni, esim. 20 €. Jos epäselvän verotusasian selvittää kirjanpitäjän kanssa voi siitä kuitenkin koitua jopa 700 euron lasku, jota taas ei saa vähentää verotuksessa.

Kuvataiteilijat, HTS hallituksen jäsenet Sanna Karlsson-Sutisna & Heli Kuparinen